

kullanılması sonucu doğan geliri tanımlamaktadır. Dolayısıyla menkul ve gayrimenkul mal varlığı üzerinden kişi lehine doğan gelirler irat olarak ifade edilmektedir.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 2'nci maddesinde ise gerçek kişinin bir takvim yılında elde edebileceği kazanç ve irat unsurları tek tek sayılmaktadır. Buna göre bir gerçek kişi bir takvim yılında toplam 7 kazanç ve irat unsurundan gelir elde edebilmektedir. Bunlar;

- Ticari kazançlar
- Zirai kazançlar
- Ücretler
- Serbest meslek kazançları
- Gayrimenkul sermaye iratları
- Menkul sermaye iratları
- Diğer kazanç ve iratlar şeklinde sayılmıştır.

Bu sayılan kazanç ve iratların gerçek ve safi tutarları vergilendirmede esas teşkil etmektedir. Gerçeklik; kazancın belirli vesikalarla tespitinin yapılabilmesi ve bu vesikaların mutevîyatının doğru olması yani yapılan iktisadi işlemi tamamiyle yansıtmaması anlamında kullanılmaktadır. Safi tutar ise ilgili kazanç ve irat unsuru elde edilirken yapılan kanunun kabul ettiği gider ve zararlar düşüldükten sonra geriye kalan tutarı belirtmektedir.

23.05.2020 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 2569 sayılı Cumhurbaşkanı Kararının eki Karar ile 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nda yukarıda sayıldığı gibi ifade edilen kazanç ve irat unsurlarından altıncısı olan menkul sermaye iradı ile ilgili düzenleme yapılmıştır. Yapılan düzenlemeye göre bazı iratlarda tevkifat oranları aşağıdaki gibi yeniden belirlenmiştir.

- *“Sermaye Piyasası Kurulunca onaylanmış finansman bonolarından %15”*
- *“Varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen bir yıldan kısa vadeli kira sertifikalarından sağlanan gelirler ve bunların elden çıkarılmasından doğan kazançlardan %15”* oranında tevkifat yapılacaktır.

22.07.2006 tarihli ve 10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın eki Karar'da söz konusu tevkifat oranları %10 olarak belirlenmiş olduğundan bu oranlarda %5'lik bir artış gerçekleştirilmiştir. Söz konusu artışın yapılmasındaki temel amaç Covid-19 sürecinde devlet harcamalarındaki artış nedeniyle devletin ek finansman ihtiyacının ortaya çıkması ve bunun karşılanmak istenmesidir. Bir diğer amaç ise; tasarruf sahiplerini uzun vadeli finansal yatırım yapmaya teşvik etmektir. Dolayısıyla tasarruf sahibi olan fon talep edenler kısa vadeli finansal araçların getirilerinde vergi oranının artmış olması nedeniyle tahvil veya uzun vadeli kira sertifikalarına taleplerini arttırabilecek ve spekülâtif yatırımların önüne geçilebilecektir.

4. 6802 SAYILI GİDER VERGİLERİ KANUNU'NDA YAPILAN DEĞİŞİKLİK

6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 28'inci ve diğer maddelerinde Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi (BSMV) düzenlenmiştir. Kanunun 28'inci maddesinde verginin konusu tanımlanmakta ve kısaca banka ve sigorta işlemleri başta olmak üzere genel olarak bütün finansal işlemlerin vergilendirilmesinin amaç edinildiği belirtilmektedir.

24.05.2020 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 23.05.2020 tarihli ve 2568 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı eki Karar ile bazı haller istisna olmak üzere kambiyo işlemlerinde satış tutarı üzerinden %1'lik tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır. 01.09.1998 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olan 11591 sayılı Bakanlar Kurulu

Kararı ile binde 1 olarak tayin edilmiş olan oran 100 kat artırılarak %1'e yükseltilmiştir. Bu düzenlemenin istisnaları ise aşağıda sayılmıştır.

- *“Bankalar ile yetkili müesseselerin kendi aralarında veya birbirlerine yaptıkları kambiyo satışları”*
- *“Hazine ve Maliye Bakanlığına yapılan kambiyo satışları”*
- *“Döviz kredisinin ödenmesine yönelik olarak, döviz kredisi kullanılan ya da kullanımına aracılık eden banka tarafından kredi borçlusuna yapılan kambiyo satışları”*
- *“Sanayi sicil belgesine haiz işletmelere yapılan kambiyo satışları”*
- *“İhracatçı Birliklerine üye olan ihracatçılara yapılan kambiyo satışları”nda BSMV oranı satış tutarı üzerinden 0 olarak uygulanacaktır.*

Kambiyo işlemlerine ilişkin yapılan bu yeni düzenleme ile ulaşılmak istenilen temel amaç yine Covid-19 salgını nedeniyle artan devlet harcamalarının finansmanına katkı sağlayabilmektir. Ayrıca tasarruf sahiplerinin döviz yerine TL'yi ellerinde bulundurmalarını ve kullanmalarını sağlayabilmektir. Böylelikle spekülasyon döviz hareketlerinin önüne geçilmesi ve tasarruf sahiplerinin TL mevduatı gibi diğer yatırımlara yönelmeleri amaçlanmıştır.

5. YENİ VERGİ DÜZENLEMELERİNİN MUHASEBE SÜRECİNE YANSIMALARI

Muhasebe; bir işletmenin kaynaklarının elde edilmesini ve kullanılmasını, işletmenin parasal işlemleri sonucunda söz konusu kaynaklarda meydana gelen artış veya azalışlar ile işletmenin finansal açıdan durumunu ifade eden bilgileri üreten ve bu bilgileri işletmenin muhasebe bilgi kullanıcılarına ileten bir bilgi sistemidir (Gidersoy, 2020: 4). Diğer bir ifadeyle muhasebe, işletmenin faaliyetine ilişkin parasal olaylara ait belgeleri toplayan, kaydeden, sınıflandıran ve dönem sonunda özetleyerek rapor halinde işletmenin muhasebe bilgi kullanıcılarına sunan sistematik bilgi akışı sürecidir.

Yukarıda açıklanan finansal işlemlerde yapılan vergisel düzenlemelerin vergi muhasebesi açısından yansımaları bilanço usulüne göre muhasebe defter ve kayıtlarını tutan işletmelerden farklı bir kayıt düzenini gerektirmemektedir. Tek düzen sistemde yapılan muhasebe kayıtları için kullanılan hesaplar aynı kalmakla birlikte vergi oran artışlarından dolayı işlemlerdeki vergi tevkifat miktarı artmaktadır.

5.1. 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nda Yapılan Değişiklik Kapsamında Muhasebe Kayıtları

ABC Limited Şirketi finansman ihtiyacını karşılamak üzere 20.05.2020 tarihinde 3 ay vadeli 100.000 TL nominal tutarlı finansman bonusu ihraç etmiş ve ihraç tutarını %20 iskontolu biçimde nakit olarak tahsil etmiş olsun. Yapılacak muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

20.05.2020	
100 Kasa Hesabı	80.000 TL
780 Finansman Gider. Hesabı	20.000 TL
305 Çıkarılan Bonolar ve Senet. Hesabı	100.000 TL

ABC Limited Şirketi çıkarmış olduğu bonoyu vade sonunda geri çağırmıştır. Ve bononun nominal değeri nakit olarak ödenmiştir. Gelir vergisi stopaj oranı %15'tir.

20.08.2020

305 Çıkarılan Bonolar ve Senet. Hesabı 100.000 TL

360 Ödenecek Vergi ve Fon. Hesabı 15.000 TL

100 Kasa Hesabı 85.000 TL

Böyle bir durumda ABC Limited Şirketinin kısa vadeli kaynak bulabilmesi için çıkarmış olduğu finansman bonolarını en az %16 iskontolu olarak ihraç etmesi gerekecektir. %15 ve altında bir iskontolu ihraç şirketin finansman bulabilmesini zorlaştırabilecektir. Tasarruf sahipleri daha yüksek getirili enstrümanlara yatırımlarını kaydırabilecektir.

5.2. 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nda Yapılan Değişiklik Kapsamında Muhasebe Kayıtları

İşletmelerin iş alanlarına ilişkin faaliyetleri neticesinde doğan giderlerini ve gelirlerini vergi kanunları açısından belirli vesikalarla tevsik etmeleri gerekmektedir. Bu süreci gerçekleştiren mekanizma ise muhasebe sistemidir. Muhasebe sistemi aynı zamanda vergi sistemi için bilgi üretmekte, işletmelerin muhasebe süreci sonunda ortaya çıkan faaliyet kârı aynı zamanda vergi matrahının temelini oluşturmaktadır.

AB Döviz Anonim Şirketi bir müşterisine 25.05.2020 tarihinde 1.000 ABD doları satmıştır. Satış günü ve saatinde dolar kuru 1 \$ = 6 TL şeklindedir. Gerçekleştirilen bu işlemin muhasebe kaydını yapınız. BSMV stopaj oranı %1'dir. 1.000 \$ = 6.000 TL satış tutarıdır. Bu satış tutarı üzerinden %1 BSMV stopajı gerçekleştirilecektir.

25.05.2020

100 Kasa Hesabı 6.000 TL

600 Yurtiçi Satışlar Hesabı 5.990 TL

360 Ödenecek Vergi ve Fon. Hesabı 10 TL

Görüldüğü gibi tek düzen muhasebe sistemi açısından yapılması gereken muhasebe kayıtları anlamında herhangi bir değişiklik söz konusu olmamakta diğer bir ifadeyle kullanılan hesaplar değişmemekte sadece uygulanacak vergi tevkifatı oranları değiştiğinden hesaplanan vergi miktarları değişmektedir.

6. SONUÇ

Covid-19 küresel salgını tüm dünyayı etkisi altına almış ve olumsuz etkilerini hemen hemen her sektörde göstermiştir. Ülkelerin sınırlarını kapatmış olmaları ve ülke ekonomilerinin üretim kanalında ortaya çıkan aksaklıklar milli ekonomilerin daralmasına neden olmuştur. Henüz tam anlamıyla atlatılmayan ve etkisinin ne kadar süreceği kestirilemeyen salgın nedeniyle hem kamu kesiminin hem de özel kesimin finansman ihtiyacının karşılanması ekonomi çarklarının dönmeye devam edebilmesi açısından son derece önem kazanmaktadır.

Türkiye ekonomisi de bu süreçten kaçınılmaz olarak olumsuz etkilenmiştir. Özel kesimin üretimini azaltması ve küçülmeye gitmesi her olağanüstü dönemde olduğu gibi devletin desteğine ihtiyacı beraberinde getirmiştir. Devlet sosyal devlet anlayışı gereği sosyal yardımları arttırmış, özel sektöre vergi ertelemeleri, kısa çalışma ödeneği ve kredi kolaylıkları pek çok mali teşvik sunmuştur. Devletin yapmış olduğu harcamalar kamu bütçesinde olağanüstü harcamalar olarak yerini almış ve salgın mücbir sebep özellikleri taşıdığı için bütçeye ek bir maliyet yüklemiştir. Bu anlamda kamu bütçesindeki ortaya çıkan ek maliyetin ek finansman kaynağı ile dengelenebilmesi kamu bütçesinin denkliliği açısından önemli bir meseledir. Bu yüzden borçlanma yolunun farklı maliyetlerinin olduğu nazara alındığında devletin öz kaynaklarından sayılan ve genel finansman aracı olan vergilerin kullanılması zorunluluk haline dönüşmüştür. Belirli vergilerin arttırılması ve hatta yeni vergilerin

ihdas edilmesi olağanüstü dönemlerde kamu maliyesi alanında tüm dünyada rastlanabilen bir durum olmaktadır. Türkiye’de bu süreçte vergi sistemine yeni bir vergi ihdas edilmemiş belirli vergilerin oranlarında artmış yapmak suretiyle devlet ek finansman ihtiyacını karşılama yolunu tercih etmiştir.

Gelir Vergisi Kanunu ve Gider Vergileri Kanunu’nda Cumhurbaşkanı Kararları ile birtakım yeni düzenlemeler yapılmıştır. Çoğunlukla tevkifat yoluyla tahsil edilen menkul sermaye iratlarından olan finansman bonusu getirileri ve Banka ve Sigorta Muamele Vergisi kapsamında olan döviz satış geliri üzerinden alınan vergi oranları artırılmıştır. Finansman bonolarının getirilerinden yapılacak olan gelir vergisi stopaj oranı %10’dan %15’e çıkarılırken; döviz satış kazançlarına uygulanan BSMV oranı binde 1’den %1’e yükseltilmiştir. Söz konusu oranların ulusal tasarruf düzeyinin çoğaltılabilmesi için daha fazla artırılması ve özellikle kısa vadeli menkul kıymet alımlarından elde edilen spekülatif kazançlar için Tobin Vergisi türünden bir verginin sisteme dahil edilmesi önerilmektedir.

Yerli ve yabancı tasarruf sahiplerini Türkiye’de doğrudan yatırım yapmaya teşvik edici maliye ve para politikasının kararlı bir biçimde izlenmesi, potansiyel yatırımcılara selektif vergi kolaylıklarının tanınması hem bu dönemde hem de olağan dönemlerde önem taşımaktadır. Potansiyel yatırımcıların üretim yapmaya yönelik olarak fiziki yatırım yapmaları ülkenin ekonomik büyümesine katkı sağlayacağı gibi aynı zamanda yeni istihdam olanaklarının oluşmasına yardımcı olarak işsizlik düzeyinin azalmasına ve ekonomik kalkınma seviyesinin yükselmesine zemin hazırlayacaktır. Ekonomik kalkınma düzeyinin gelişmesiyle Türkiye gelişmekte olan ülkeler kategorisinden gelişmiş ülkeler kategorisine yükselebilecektir.

Pandemi sürecinde ise her olağanüstü dönemde görülebildiği gibi devlet bütçesinin açık vererek özel kişi ve kurumlara doğrudan veya dolaylı olarak nakdi veya ayni yardımlarda bulunması kaçınılmazdır. Önemli olan özel kesimin almış olduğu söz konusu desteklerle mevcut üretim düzeyini ve istihdam düzeyini koruması ve geliştirmesidir. Böyle olduğu sürece piyasa ekonomisi toparlanarak eski denge düzeyine gelebilecektir. Piyasa toparlandıktan sonra uzun vadede tasarrufun oluşması ve yeni yatırım imkanlarının özel kesim açısından ortaya çıkması beklenebilecektir.

Salgınla mücadele topyekün mücadeleyi gerektiren bir süreçtir. Dolayısıyla bu olağanüstü süreçte devletin vatandaşlardan her türlü fedakarlığı isteyebilmesi meşru olarak görülebilmekte ve böyle dönemlerde vergi mükelleflerinin vergi dirençleri düşük olabilmektedir. Yeni bir vergi ihdas edilmemiş olması ve genel anlamda vergi oranlarının ve miktarlarının bu süreçte ayrıca arttırılmamış olması Türk Mali Yapısının ne denli kuvvetli olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

KAYNAKÇA

Akalin, U. S. (2017). Kamu Harcamaları ve Ekonomik Krizler: Peacock ve Wiseman Sıçrama Tezi Çerçevesinde Türkiye Örneği. **Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**. Yüksek Lisans Tezi. Karaman.

Biröl, Ö. H. ve Gencer, A. H. (2014). Neo-Klasik İktisat ve Neo-Klasik Sentez. **Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 16 (1).

Gelir Vergisi Kanunu. (1960). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.193.pdf>. Erişim tarihi: 18.05.2020.

Gider Vergileri Kanunu. (1956). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.6802.pdf>. Erişim tarihi: 19.05.2020.

Gidersoy, B. (2020). **Genel Muhasebe**. Erişim adresi: <http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/kok/genelmuh.pdf>. Erişim tarihi: 18.06.2020.

Kirmanoglu, H. (2014). **Kamu Ekonomisi**. İstanbul: Beta Basım Yayım.

Passant, J. (2016). Tax and the Forgotten Classes: from the Magna Carta to the English Revolution. **Tax History**, Erişim adresi: <https://www.researchgate.net/project/Tax-history>. Erişim tarihi: 15.06.2020.

Resmi Gazete. (2020). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/05/20200524-1.pdf>. Erişim tarihi: 16.05.2020.

Resmi Gazete. (2020). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/05/20200524-2.pdf>. Erişim tarihi: 17.05.2020.